

REGERINGSRÄTTENS DOM

Mål nr
3960-08

meddelad i Stockholm den 3 december 2009

KLAGANDE

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen
Box 210
641 22 Katrineholm

MOTPART

AA

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Göteborgs dom den 2 april 2008 i mål nr 2286-06, se bilaga

SAKEN

Arbetslöshetsförsäkring

REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Regeringsrätten upphäver kammarrättens och länsrättens domar samt fastställer Kommunalarbetarnas arbetslöshetskassas beslut.

YRKANDE M.M.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, IAF, yrkar att Regeringsrätten ska upphäva kammarrättens dom och fastställa arbetslöshetskassans beslut.

AA har inte yttrat sig.

Dok.Id 82139

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Wallingatan 2

Telefon
08-561 676 00
E-post: regeringsratten@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-12:00
13:00-16:30

IAF anför bl.a. följande.

Den överklagade domen strider mot en fast rättspraxis enligt vilken uppdrag som familjehemsförälder inte kan läggas till grund för uppfyllandet av ett arbetsvillkor enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, ALF. Denna rättspraxis har kommit till uttryck i Försäkringsöverdomstolens domar i mål nr 2573/92 och 1556/93 samt i Kammarrätten i Stockholms dom i mål nr 5780-1998. Den senare domen överklagades till Regeringsrätten som den 22 december 1998 beslutade att inte meddela prövningstillstånd. Dessa mål liknade det nu aktuella målet i det att sökandens familjehemsuppdrag arvoderades på ett sådant sätt att det motsvarade en heltidslön samt att arbetsinsatsen motsvarade en heltid.

En ändring av rättspraxis i enlighet med kammarrättens dom i det nu aktuella målet skulle sannolikt medföra ett behov av författningsändringar inom arbetslöshetsförsäkringen, socialtjänstlagen (2001:453), lagen (1962:381) om allmän försäkring, AFL, och inom arbetsrättens område.

Frågan om hur uppdraget som familjehemsförälder ska påverka rätten till arbetslöshetsersättning enligt ALF har varit föremål för motioner i riksdagen under senare år. Dessa motioner har avslagits med hänvisning till arbetet inom Barnskyddsutredningen (dir. 2007:168), som bl.a. ska utreda familjehemsuppdraget i förhållande till rätten till arbetslöshetsersättning.

Familjehemmet ska komplettera boendet i den egna familjen. För att den som är familjehemsplacerad ska ingå som medlem i familjen har lagstiftaren ansett det vara av vikt att uppdraget inte professionaliseras. I socialtjänstförordningen (2001:937) finns följande definition. ”Med familjehem avses ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot barn för stadigvarande vård och fostran eller vuxna för vård och omvårdnad och vars verksamhet inte bedrivs yrkesmässigt.” Kravet på att familjehem inte ska bedrivas yrkesmässigt har tillkommit med stöd av lag. Kammarrättens dom innebär att kravet kringgås. Detta är inte förenligt med grundläggande rättssäkerhetskrav.

Den överklagade domen berör endast frågan om rätten till arbetslöshetsersättning. Det står dock klart att domen också kommer att få väsentlig betydelse för kommunernas familjehemsplacering, bl.a. när det gäller vilken arbetsrättslig status som den som tar emot personer för familjehemsplacering ska ha – anställd eller uppdragstagare.

Enligt 3 kap. 12 § AFL ska rätten till sjukpenning bedömas med bortseende från ersättning som utgår för familjehemsplacerade barn. Sjukpenningen ska i dessa fall beräknas på grundval av en sjukpenninggrundande inkomst respektive antal timmar i förvärvsarbete, som inte omfattar ersättningen för familjehemsplacerat barn. Kammarrättens dom synes innebära att en person kan uppbära sjukpenning och samtidigt kvalificera sig för arbetslöshetsersättning. Detta måste ses som en klar inkonsistens.

I en promemoria från Arbetsmarknadsdepartementet om förbättringar i arbetslöshetsförsäkringen (Ds 2009:26) har föreslagits att uppdrag som familjehemsförälder ska anses som s.k. överhoppningsbar tid enligt 16 § ALF. I budgetpropositionen för 2010 (prop. 2009/10:1 bilaga 21, utgiftsområde 14, avsnitt 3.6.6) aviserar regeringen att den avser att genomföra detta förslag. Om kammarrättens dom fastställs är risken uppenbar att likartade förhållanden inom en jämförelsevis begränsad tidsperiod kan komma att ges olika lösningar vilket påverkar arbetslöshetsförsäkringens legitimitet negativt.

SKÄLEN FÖR REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Av 12 § ALF följer att ett villkor för rätt till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen är att sökanden haft förvärvsarbete av viss omfattning under en ramtid av tolv månader omedelbart före arbetslöshetens inträde (arbetsvillkor).

Mål nr
3960-08

Enligt Försäkringsöverdomstolens praxis har ett uppdrag som familjehemsförälder inte ansetts vara ett förvärvsarbete som kan tillgodoräknas för rätt till ersättning enligt ALF (jfr Försäkringsöverdomstolens domar i mål nr 1556/93 och 2573/92). Denna praxis har upprätthållits i många domar från kammarrätter och länsrätter.

AA blev i oktober 2003 familjehemsförälder för två barn som är födda år 1997 och 2000. Enligt intyg från Rosengård stadsdelsförvaltning kunde hon av skäl som hade att göra med de placerade barnen inte stå till arbetsmarknadens förfogande. Hon fick därför, förutom normal familjehemsersättning, kompensation för förlorad ersättning från arbetslöshetskassan. Frågan i målet är om hennes familjehemsuppdrag ska anses vara förvärvsarbete vid bedömningen av om arbetsvillkoret i arbetslöshetsförsäkringen är uppfyllt.

Regeringsrätten gör följande bedömning.

En familjehemsförälders uppdrag är att ta hand om placerade barn i den egna familjen, där de behandlas som familjemedlemmar. För detta utgår arvode som baseras på hur tungt uppdraget anses vara. Normalt kan familjehemsföräldern förvärvsarbeta vid sidan av familjehemsuppdraget. Enligt fast praxis anses ett familjehemsuppdrag inte vara ett förvärvsarbete som kan tillgodoräknas familjehemsföräldern för rätt till ersättning enligt ALF. Enbart den omständigheten att de placerade barnen, i likhet med familjens egna barn, kan ha särskilda behov som omöjliggör arbete utanför hemmet innebär inte att uppdraget ändrar karaktär och blir ett reguljärt arbete. Eftersom uppdraget som

Mål nr
3960-08

familjehemsförälder inte kan anses som ett förvärvsarbete vid bedömningen av om arbetsvillkoret i arbetslöshetsförsäkringen är uppfyllt ska IAF:s yrkande bifallas.

Gustaf Sandström

Nils Dexe

Anna-Karin Lundin

Annika Brickman

Anita Saldén Enérus

Jennie Wenneberg
Föredragande regeringsrätts-
sekreterare

Avd. I

Föredraget 2009-10-28